

نکاتی درباره کفاره روزه ماه رمضان

احمد عبدالتیان| درباره کفاره که گاهی با فطریه اشتباه گرفته می شود، خوب است به نکاتی توجه داشته باشیم تا بتوانیم به درستی وظیفه خود را انجام دهیم.

- کفاره دارای اقسامی است و شامل کفاره افطار عمد، کفاره افطار غیرعمد و کفاره تأخیر می شود، برخلاف فطریه که اقسام ندارد،
- کفاره تأخیر بر کسانی واجب می شود که به دلایل وجهی روزه نگرفته اند و باید قضای آن را بگیرند، ولی تا رمضان بعدی، قضای روزه های خود را هم نمی گیرند؛
- کفاره هر فردی برعهده خودش واجب است و مثل فطریه نیست که بر سرپرست خانواده واجب شود؛
- کفاره، وقت مشخص و محدودیت زمانی ندارد و از بعد از واجب شدن، باید پرداخت شود، البته نباید آن را به تأخیر انداخت و در پرداخت آن کوتاهی کرد.
- اگر کسی در زمان واجب شدن کفاره فقیر باشد، کفاره از گردن او برداشته نمی شود و هر زمان توانایی پرداخت را داشته باشد، باید بپردازد، برخلاف فطریه که بر فقرا واجب نیست؛
- بر فقیر واجب است کفاره را صرفا در همان طعمای که مدنظر مکلف بوده است هزینه کند؛ مثلا اگر به قیمت نان ۲۰هزار تومان دریافت کرده است، فقط باید نان بخرد تا کفاره از گردن شخص پرداخت کننده برداشته شود؛
- مبلغ کفاره مثل فطریه نیست که اگر از مال جدا کنیم و کنار بگذاریم، دیگر نتوانیم آن را برداریم و از آن برای کارهای دیگر استفاده کنیم؛
- در کفاره مثل فطریه لازم نیست افرادی که سید هستند، به سادات کفاره بدهند و محدودیتی در پرداخت به سید و غیرسید ندارد.

شرح دعا‌های روزانه

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ فَضْلَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

وَصِيْرَ أُمُورِي فِيهِ مِنَ الْعُسْرِ إِلَى الْيُسْرِ، وَأَقْبِلْ مَعَادِيرِي

وَ حَظَّ عَنِّي الذَّنْبَ وَالْوُزْرَ، يَا رَوْفًا يَعْبادُهِ الصَّالِحِينَ

خدایا، در این ماه، فضیلت شب قدر را روزی ام ساز و کارهایم را از سختی به آسانی برگردان و پورش هایم را بپذیر و گناه و بار گران را از پشتم بریز، ای مهربان به بندگان شایسته اش!

از هزار ماه به یک شب

فضیلتی که هر مسلمان باید بداند

علیرضا وکیلی| حجت الاسلام والمسلمین انصاریان در شرح دعای روز بیست و هفتم ماه مبارک رمضان، به تبیین ۴درخواست اصلی این دعای شریف شامل «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ فَضْلَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ»، «وَصِيْرَ أُمُورِي فِيهِ مِنَ الْعُسْرِ إِلَى الْيُسْرِ»، «وَأَقْبِلْ مَعَادِيرِي وَ حَظَّ عَنِّي الذَّنْبَ» پرداخت و بر این نکته تأکید کرد که این درخواست ها، کلید بهره مندی از فضیلت لیلہ القدر در روز بیست و هفتم رمضان هستند.

❖ (شبی که هزار ماه را پشت سر می گذارد)

اولین درخواست این دعا، نه تنها برای دریافت فضیلت لیلہ القدر، بلکه برای تبدیل کارهایمان از دشواری به آسانی است. خداوند متعال در سوره قدر می فرماید: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ». این آیه نشان می دهد که شب قدر از هزار ماه بهتر است. پیامبر اکرم (ص) فرموده اند: «لیلہ القدر خیر من ألف شهر»؛ یعنی شب قدر بهتر از هزار ماه است. این فضیلت، نه تنها برای افراد خاص، بلکه برای همه مسلمانان قابل دستیابی است.

❖ (شب قدر، چه شبی است؟)

نکته مهم در این دعا، تأکید بر این است که شب قدر ممکن است شب نوزدهم، بیست و یکم، بیست و سوم یا بیست و هفتم باشد. براساس روایات اهل بیت (ع)، شب قدر خالی از این شب ها نیست، اما براساس روایات دیگر، شب بیست و سوم شب قدر است. در هر صورت، در روز بیست و هفتم ماه رمضان، می توانیم از خدا درخواست کنیم که فضیلت لیلہ القدر را به ما بدهد. این درخواست، نشان دهنده تلاش انسان برای درک و بهره مندی از فضیلت لیلہ القدر است.

❖ (تبدیل کارهایمان به آسانی)

درخواست دوم «کارهای من را از سختی به آسانی تبدیل کن»، این درخواست، نشان می دهد که انسان با تلاش و عبادت، می تواند از مشکلات و دشواری های زندگی خارج شود. خداوند متعال در سوره سجده می فرماید: «وَقَتِيْ اِنْسَانَ دِرَارَهٗ خَدًا تَلَّشَ مِیْ کُنْدَ، خَدَاوْنَهٗ بِاَوْ بِاسْخِ مِیْ دَهْدَ و کارهایش را آسان می کند.»

❖ (پذیرش عذرهایمان)

درخواست سوم: خدا، عذرهایمان را بپذیرد و گناهانمان را محو کند. این درخواست، نشان دهنده تلاش انسان برای پاکیزگی از گناهان است. خداوند متعال در قرآن می فرماید: «وَهُوَ الَّذِي يَغْفِلُ الْفُتُوْهَ عَنْ عِبَادِهِ وَيُغْفِرُ عَنِ السَّيِّئَاتِ»؛ این آیه نشان می دهد که خداوند، بندگانش را عفو و گناهانشان را محو می کند.

❖ (بهره مندی از فضیلت شب قدر)

دعای روز بیست و هفتم در پایان، ما را به سمت سهمیه ای جامع هدایت می کند؛ سهمیه ای که نه تنها به عبادت های فردی مربوط می شود، بلکه شامل دریافت فضیلت شب قدر، تبدیل کارهایمان به آسانی و پاکیزگی از گناهان است. این سهمیه، نه تنها برای ما، بلکه برای جامعه و جهان اسلام مفید است. در این روز که به پایان ماه رمضان نزدیک تر می شویم، باید به این درخواست ها توجه کنیم و در زندگی خود آن ها را به عمل درآوریم. خدایا، فضیلت لیلہ القدر را به ما بده. کارهایمان را از دشواری به آسانی تبدیل کن، عذرهایمان را بپذیر و گناهانمان را محو کن! در ماه رمضان، هر شبی که به لیلہ القدر نزدیک تر می شویم، فرصتی است تا از فضیلت آن استفاده کنیم. لیلہ القدر، شبی است که خداوند متعال به بندگانش عطا می کند و این فرصت را نباید از دست بدهیم، بنابراین در روز بیست و هفتم ماه مبارک رمضان، باید با تمام وجود تلاش کنیم تا از فضیلت لیلہ القدر بهره مند شویم و از آن به بهترین شکل استفاده کنیم.

آخرین فرصت برای بهره مندی از ماه رمضان را دریابیم

ما مانده ایم و خیال روی ماهش

اکرم (ص) می فرمایند: «إِنَّ الشَّقَّ مَن حَرَمَ غُفْرَانَ اللَّهِ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ: بدبخت کسی است که در این ماه بزرگ، از آموزش خداوند محروم بماند.» مهم است که جامانده بخشیده شدگان این ماه نباشیم. حدیث، رنگ بیداری اش روزهای آخر است؛ زیرا هنوز فرصت بازگشت باقی است.

بسیار کوتاه است و روز فراش، بس طولانی..* ماه رمضان به روزهای پایانی خود رسیده است. در هوای سحرهایمان، رایحه وداع جاری است، اما مؤمن می داند که هر لحظه باقی مانده، فرصتی است برای جبران غفلت ها. این روزها مهم است؛ چون حضرت رسول

سمانه رضوانی- «شهر خدا فرصتی است که وقتی نسیم ملایمش می آید و تو را دربر می گیرد، فکر می کنی برای همیشه با تو خواهد بود، ولی به ناگاه مانند یک رؤیا تو را تنها می گذارد و می رود و تنها خیال روی ماهش باقی می ماند و در روزمرگی ها پنهان می شود. شب وصالش،

گزارش

بیداری دل در سایه گرسنگی

رمضان ماه تربیت روح است. در این روزهای آخر، گرسنگی دیگر سخت نیست، بلکه نماد بیداری دل است. اما سلامت واقعی در قلب و نیت است، نه فقط در جسم. امام سجاده (ع) می فرماید، «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السَّئِلِ شَهْرَهُ رَمَضَانَ شَهْرَ الصِّيَامِ، وَشَهْرَ الْإِسْلَامِ، وَشَهْرَ الظُّهُورِ، وَشَهْرَ التَّجَمُّصِ، وَشَهْرَ الْقِيَامِ؛ ستایش خدایی را که ماه خود، رمضان را، یکی از راه های رسیدن به احسان خویش]، ماه روزه و ماه تسلیم شدن و ماه پاکیزگی و ماه تصفیه و ماه قیام [به عبادت و شب زنده داری] قرار داد.» وقتی به پایان رمضان می رسیم، باید بفهمیم که آیا واقعا تسلیم امر خدا شدن را یاد گرفته ایم یا واقعا روحمان پاکیزه شده است. در پایان رمضان، باید بررسی کنیم که آیا توان مهار نفس و ایستادن در برابر وسوسه را پیدا کرده است؟ روزهای آخر، زمان پرسش از خویشتن است؛ آیا زبان و نگاهمان نیز روزه بوده اند؟ آیا دل از کینه و غفلت، پاک شده است؟

شب های آخر: درهای گشوده رحمت و فرصت بازگشت

شب های پایانی ماه خدا، دروازه های آموزش را همچنان گشوده نگه می دارند. پیامبر خدا (ص) می فرمایند: «مَنْ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَفِي آيِّ شَهْرٍ يُغْفَرُ لَهُ؟ کسی که در رمضان آمرزیده نشود، در کدام ماه آمرزیده می شود؟» هر آه سحر، می تواند پنجره ای به سوی توبه باشد. این شب ها، فرصتی است طلایی برای جبران آنچه از دست رفته است و بازگشت به سوی معبود. دل در این ساعات، با خدا پیمان می بندد که راه خطا را رها کند و به صراط مستقیم بازگردد. کسی که در این شب های نورانی، صادقانه توبه کند، گویی از نو متولد شده و انگار برگه رهایی از آتش جهنم را دریافت کرده است.

رمضان: تمرین مهربانی و بخشش

رمضان، مدرسه رحمت است و روزهای پایانی آن، زمان عمل به آموخته هاست؛ کمک به تهی دستان، پرداخت زکات فطره و بخشش از دل. امام صادق (ع) فرمودند: «إِنَّ مِنْ تَمَامِ الصَّوْمِ إِعْطَاءَ الزَّكَاةِ -یعنی الفطره- كَمَا أَنَّ الصَّلَاةَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ، لِأَنَّهُ مِنْ صَامٍ وَلَمْ يُؤَدِّ الزَّكَاةَ فَلَا صَوْمَ لَهُ إِذَا تَرَكَهَا مُتَعَذِّدًا؛ روزه با دادن زکات -یعنی فطره- تکمیل می شود؛ همچنان که تمامیت نماز به صلوات فرستادن بر پیامبر (ص) است؛ چه اینکه اگر کسی روزه بگیرد و عمدا فطریه ندهد، روزه اش بی فایده است.» کسی که یک ماه رنج گرسنگی را چشیده است، باید اکنون رنج گرسنگی دیگران را درک کند. بخشش مال، شرط قبول روزه حقیقی است؛ این تمرین مهربانی، جامعه را به سوی وحدت و همدلی هدایت می کند.

خدا را حافظ ارکی ماه تو بماند

عید فطر؛ برگی تازه بر دفتر ایمان

پایان رمضان یعنی آغاز عبودیت تازه. رسول اکرم (ص) می فرمایند: «چون روز عید فطر شود، فرشتگان بر سر راه ها می ایستند و ندا می دهند: "ای گروه مسلمانان! بشتابید به سوی پروردگار بزرگوار که با [دادن توفیق] نیکوکاری، ابر شما] منت می نهد و سپس پادش فراوان بر آن می دهد. شما را فرمان دادند که شب به عبادت بپردازید که عبادت کردید. شما را به روزه فرمان دادند، که گرفتید و پروردگارتان را فرمان برداری کردید، پس جایزه هایمان را دریافت کنید!" پس چون نماز [عید] بخوانند، منادی ندا می دهد: "آگاه باشید که پروردگارتان، شما را آمرزید، پس کامیاب به خانه های خود برگردید که امروز، روز جایزه است و این روز را در آسمان، روز جایزه می نامند."» عید فطر برای آنان است که از روزهای آموزش، بهره برده اند. لیخند آنان در صبح عید، انعکاس آرامش دل است؛ آرامشی که از یقین به بخشش و نوازی در درون سرچشمه می گیرد. خداوند در این صبح نورانی، بنده آمرزیده را چون تازه متولد شده می نگرد، بی غبار، بی قید و به دور از گناه. این روز، جشن پیروزی بر نفس و آمادگی برای ادامه مسیر بندگی است.

ناگفته هایی از ۷ سال شاگردی در محضر آیت الله سید مجتبی خامنه ای از زبان حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی خسروی

روایتی از تواضع علمی و جامعیت یک استاد برجسته

مکتب استوانه های علمی همچون مرحوم آیت الله بروجردی را مشاهده کرد که به قرآن، آیات و سنت، توجه ویژه ای داشتند.

❖ **از ابعاد علمی گفتید: در ابعاد سیاسی و اجتماعی و جامعیت شخصیت ایشان چه نکاتی را مشاهده کردید؟**

بله، ما مباحث و سؤالات سیاسی را نیز با ایشان درمیان می گذاشتیم، نکته ای که در اینجا بسیار مهم است، این است که ایشان با وجود ارتباط نزدیک و جایگاه خاصی که دارند، هیچ گاه وارد حاشیه ها و بیان مسائل پشت پرده نمی شدند. اگر سؤال سیاسی می کردیم، پاسخ را بسیار مجمل و در چارچوب شاخص های اصلی که مورد تأکید رهبر معظم انقلاب و نظام بود، می دادند؛ یعنی هیچ گاه پرده در نمی کردند یا اطلاعات مخفی و خاصی را منتقل نمی کردند. این یک خصوصیت بارز اخلاقی و رفتاری در ایشان بود، برخی ها شاید انتظار یک نقل خاطرات خاص از پشت صحنه مسائل سیاسی را داشته باشند، اما ایشان، بسیار سلیم، شفاف و اخلاق مدار بودند.

ما این حال، وقتی با ایشان بحث می کردیم و سؤال می پرسیدیم، به وضوح، جامعیت علمی و تجربی شان را حس می کردیم، گویی با وجود

شما از آیت الله سید مجتبی خامنه ای به عنوان یک شخصیت علمی و اخلاقی چیست؟

شخصیت ایشان چند بعدی است. اما آنچه در برخورد اول برای هر کسی مشخص می شود، تواضع ایشان است. با اینکه عمق علمی بسیار بالایی دارند، در نهایت فروتنی با شاگردان برخورد می کردند. در مباحث علمی، به شدت حریت علمی داشتند و هیچ تعصب علمی را قبول نمی کردند. این روحیه باعث شده بود که جلوی تمام مبانی اصولی و فقهی و اعتبارسنجی روایات، یک علامت سؤال بگذارند و به طور اطمینان آوری از منشأ پیدایش، حلش کنند و همین روحیه را به شاگردان خود انتقال دهند.

یک نکته بسیار برجسته در روش تدریس ایشان، دقت فوق العاده در تاریخ انتقال حدیث و فهم دقیق متون روایی بود. به یاد دارم که ایشان تأکید زیادی بر مطالعه عمیق و تحلیل مقدمه کتب اربعه حدیثی و کتب فهرستی شیعی (مانند رجال نجاشی و شیخ طوسی) می کردند. می فرمودند که باید دید یک کتاب با چه هدفی نوشته شده است و مقدمه آن چه خصوصی دارد. این دقت هاباعت می شد ما طلاب به فهم عمیق تری از منابع برسیم. در این سبک علمی، می توان تأثیر پذیری ایشان از

محمد جواد علیپور| ۷ سال شاگردی در محضر آیت الله سید مجتبی خامنه ای برای حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی خسروی، تجربه ای ماندگار از تواضع علمی، دقت و روشمند و جامعیت کم نظیر بود. او از استادی می گوید که نه تنها در فقه و اصول صاحب نظر است، بلکه با فروتنی و تربیت محوری، شاگردان خود را به تحقیق، نقد و استنباط عمیق فرامی خواند. در این گفت و گو، ناگفته هایی از پیشش دینی، منش اخلاقی و نگاه واقع بینانه آیت الله سید مجتبی خامنه ای بازگو می شود؛ تصویری از عالمی که عقلانیت دینی، دقت علمی و پرهیز از حاشیه را در مسیر پرچمداری معرفت اسلامی درهم آمیخته است.

❖ **برای آشنایی مخاطبان، گفت و گو را از خودتان شروع کنیم؛ کمی از سابقه تحصیلی و چگونگی آشنایی تان با حضرت آیت الله سید مجتبی خامنه ای بگویید.**

❖ **بنده اصالتا مشهدی هستم و از سال ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۳ در مشهد، دروس مقدمات و سطوح را به پایان رساندم. تقریباً حدود سال سوم سطوح عالی (خارج فقه و اصول) بودم که در درس خارج ایشان، شرکت کردم و کم کم این آشنایی عمیق تر شد. حدود یک یا ۲ سال به صورت رسمی در دروسشان شرکت کردم که دیگر کاملاً ملازم محضرشان شدم. می توانم بگویم چیزی حدود ۷ سال مستمر و مداوم، ارتباط تنگاتنگی با ایشان داشتم.**

❖ **شما به یک ارتباط هفت ساله اشاره کردید؛ این ارتباط تا چه زمانی ادامه داشت و به چه صورت بود؟**

بله، این توفیق برای بنده بود. تا پیش از ایام کرونا، درس ها و ملاقات ها به صورت حضوری برگزار می شد. بعد از دوران کرونا، به دلیل پاره ای مسائل امنیتی و مشکلات رفت و آمد، جلسات به صورت مجازی ادامه پیدا کرد و دیگر حضوری نشد؛ البته درس های ایشان، همیشه بسیار پرمحتوا و بر مخاطب بود و از مبانی دقیق اصولی و اعتبارسنجی روایات، برخوردار بود که کار را برای فهم طلبه معمولی، مشکل می کرد.

❖ **درباره شخصیت ایشان صحبت کنیم. توصیف**